

Geir Winje

Religion og sex

Dette er ikke noe debattinnlegg om den katolske kirken. Det er derimot et forsøk på å kaste lys over det store og kompliserte fagfeltet som handler om hvordan seksualitet forstås innenfor forskjellige religioner. Alle mennesker har jo et syn på sex. Og av dette synet følger tanker om hva som er riktig eller galt å gjøre, hva som er sunt eller usunt – altså en seksualetikk. Selv om mange moderne mennesker har utviklet en seksualetikk uten religiøse føringer, er det samtidig sann at de fleste av oss – bevisst eller ubevisst – er påvirket av én eller flere religioner.

Mange har forsket på dette. På norsk kom i 2009 en bok som oppsummerer mye av forskningen, nemlig Dag Øistein Endsjø: *Sex og religion: fra jomfruball til hellig homosex* (Universitetsforlaget). Boka er lettlest og faktisk underholdende. Den gir mange eksempler på hvordan religioner definerer og kontrollerer sex. Noen eksempler er pussige, og en svakhet ved boka er at den ikke alltid setter eksemplene inn i en stor nok sammenheng. Etter å ha lest boka, tvinger en interessant konklusjon seg frem: Synet på sex varierer voldsomt fra kultur til kultur. Det som er tabu i én religion, kan være etisk høyverdig i en annen. I Endsjøes bok kan vi lese om hvordan homosex i noen religioner foretrekkes fremfor annen sex, mens det i andre religioner knyttes til synd og skam. Det samme gjelder faktisk heterosex, som – hvis den anerkjennes – gjerne presses inn i svært trange rammer. Boka presenterer og kommenterer også forhold som sex mellom guder, sex som identitetsmarkør og sex i rituell sammenheng. En rød tråd er hvordan religionenes forsøk på kontroll over mennesker i stor grad arter seg som kontroll over deres seksualliv. Det kan virke som om religionenes bidrag til kulturbygging i stor grad går ut på å styre og organisere menneskets seksualitet. Opplever du at religion i stor grad arter seg som en form for seksualkontroll, så vil mange religionsvitere si: "Ja, sann er det jo".

Jeg har arbeidet en del med religioner som skapes i vår tid, men som bygger på det man vet eller antar om førkristne religioner. En fellesbetegnelse på slike religioner er neopaganisme (nyhedendom), og to nærliggende eksempler er moderne åsatro og wicca ("heksenenes religion"). Begge kan forstås som forsøk på å rekonstruere gamle religioner. Siden begge også er nye, omfatter de mange moderne elementer i tillegg til guder og ritualer som hentes fram fra historiebøkene. På nettstedet paganistforbundet.org presenterer de seg. Disse nyhedenske religionene forsøker å redefinere sex. Et hovedpoeng er – både i forskningen og i de nyhedenske miljøene – at førkristen religion i større grad enn kristendommen og islam var opptatt av det dennesidige og i mindre grad av det hinsidige. Himmelen var altså mindre viktig enn jorda, og religion handlet mer om "her og nå" enn den gjør i dag. Heller ikke misjon var aktuelt innenfor førkristen paganisme. Hver folkegruppe hadde sine egne guder, og slik skulle det være. Disse gudene samhandlet med menneskene på en slik måte at både guder og mennesker kom styrket ut av det. Gudene fikk offer og oppmerksomhet, og menneskene fikk hjelp med jakt, jordbruk og så videre – altså overlevelse.

Sex er knyttet til livet her og nå, og ble derfor vurdert mer positivt i førkristen religion enn i kristendommen og andre himmelvendte religioner. Innenfor moderne paganisme forsøker en derfor å utvikle et syn på sex og en seksualetikk som er mindre negativ enn

den kan virke innenfor de store universalreligionene. Det er ikke så lett å få til, for "fri sex" er heller ingen farbar vei. Det som gjøres i praksis er særlig to ting: For det første trekkes sex inn i religiøse ritualer. Ett eksempel er innvielsesritualer med symbolsk samleie. Et annet eksempel er dramatiseringer av gamle fortellinger om guder som forholder seg seksuelt til hverandre, og på den måten sikrer livet i naturen og årstidenes gang. Når seksualitet får prege guder og riter på denne måten, innebærer det en oppvurdering av sex i religiøs sammenheng. For det andre erstattes kristen etikk i disse miljøene langt på vei av en annen etikk. Den faller sammen med Kardemommeloven, og er inspirert av en fornuftsbasert gjensidighetstenkning. Wiccas ethos kan for eksempel formuleres slik: "Gjør hva du vil, men unngå å skade noen".

